

Asia: VN/25123/2024

Kansallisen ennallistamissuunnitelman ympäristöarviointia koskeva suunnitelma

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kansallisen ennallistamissuunnitelman ympäristöarviointia koskeva suunnitelma

Suomen Luonnonsuojeluliitto kiittää mahdollisuudesta lausua ympäristöarviointia koskevasta suunnitelmasta ja toivoo, että saisi jatkossa lausuntopyynnön kansallista ennallistamissuunnitelmaa ja ennallistamisasetuksen toimeenpanoa koskeviin asioihin.

Yleiset huomiot

Kannatamme ennallistamisasetuksen vahvaa toimeenpanoa ja toivomme että kansalliset ennallistamistoimet suunnitellaan siten, että niiden vaikuttavuus monimuotoisuuden turvaamiseen on mahdollisimman suuri. SOVA-arvioinnilla on tässä tärkeä rooli. On tärkeää tunnistaa kaikista kiireellisimmät kohteet ja kohteet joiden ennallistamisella on saavutettavissa suurimmat hyödyt.

Ennallistamissuunnitelman valmistelu ja sidosryhmien osallistaminen

Luonnonsuojeluliitto pitää sidosryhmien kattavaa osallistamista suunnitelman valmisteluun erittäin tärkeänä. On hyvä, että Luonnon monimuotoisuuden strategian työryhmä keskittyy seuraamaan ja tukemaan kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelua, jotta myös sidosryhmillä on asetettu työryhmä jonka kautta asiaa seurata ja käsitellä. On tärkeää, että työryhmällä on saatavilla ajankohtaista tietoa kansallisen ennallistamissuunnitelman laadinnan etenemisen vaiheista.

Ympäristöarviointia koskevan suunnitelman mukaan ennallistamissuunnitelman laadinnassa tulee osallistaa sidosryhmiä. Osallistaminen ja kuuleminen on kuitenkin ollut puutteellista ennallistamissuunnitelman reunaehdoista asetettaessa. Reunaehdot ohjaavat suunnitelman laadintaa merkittäväällä tavalla, eikä niiden määrittämiseen osallistettu sidosryhmiä.

Ennallistamissuunnitelma on laaja kokonaisuus, joten on tärkeää, että kiinnostuneille on saatavilla sekä tietoa ennallistamissuunnitelman sisällöstä ja laadinnan etenemisestä, että mahdollisuuksia kertoa näkemyksiään suunnitelman valmisteluun. On hyvä että sidosryhmiä osallistetaan kunkin teeman osalta erikseen, mutta on varmistettava että tarjotaan yhtenevät mahdollisuudet osallistua ja kuulla ennallistamissuunnitelman laadinnasta teemasta riippumatta. Kokonaisuuden laajuuden vuoksi voisi olla perusteltua kerätä sidosryhmiltä esimerkiksi lausuntopalautetta teemaryhmittäin jo ennen koko suunnitelman lopullista lausuntokierrosta.

Myös SOVA:n laadinnassa on kiinnitettävä huomiota ja varmistettava erilaisten ryhmien riittävät vaikuttamismahdollisuudet.

Ympäristöarvioinnin toteutus

SOVA koskee ensisijaisesti ympäristövaikutusten arviointia. Luonnonsuojeluliitto pitää myös muiden vaikutusten kattavaa arviointia tärkeänä, mutta katsoo ettei sitä tule tehdä kattavan ympäristövaikutusten arvioinnin kustannuksella. Ennallistamissuunnitelman laajuuden vuoksi kyseessä on jo todella suuri kokonaisuus. Kun arviointia aiotaan nyt tehdä SOVA-lain edellyttämää aihepiiriä laajemmin, tulee arviointityön riittävät resurssit varmistaa.

Suunnitelman mukaan ympäristövaikutusten arvioinnissa aiotaan tarkastella myös taloudellisia vaikutuksia. Ennallistamissuunnitelman taloudellisia vaikutuksia tarkastellessa on tärkeää huomioida niin ikään ennallistamisen tuomien hyötyjen taloudellisia arvoja sekä toisaalta toimimattomuuden kustannuksia erityisesti pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna.

Suunnitelma ympäristöarvioinnin vaiheista on pääosin hyvä ja kattava.

Vaihtoehto, jossa ennallistamissuunnitelmaa ei lainkaan toteutettaisi, ei ole mahdollinen eikä siten päätöksenteon kannalta relevantti vertailukohta. Arvioinnissa olisi parempi keskittyä todellisiin vaihtoehtoihin, jotka voivat olla kunnianhimon tasoltaan erilaisia. Tällainen on esimerkiksi 8 artiklan 1 momentin soveltaminen tai soveltamatta jättäminen.

Ennallistamisasetuksen 8 artiklan 1 momentissa on säädetty heikentämiskielto kaupunkivihreän pinta-alalle ja kaupunkipuuston latvuspeitolle vuoteen 2024 verrattuna. Kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelu on nyt kuitenkin aloitettu pohjautuen vaihtoehtoon, jossa jopa kaikki Suomen kaupunkiekosysteemialueet tultaisiin rajaamaan tämän soveltamisen ulkopuolelle ja jossa 8 artikla tulisi vaikuttamaan vasta 1.1.2031 alkaen. Vaihtoehto sallisi kaupunkivihreän ja kaupunkipuuston latvuspeiton heikentämisen vuosina 2025–2030 ja loisi samalla kannustimen heikentämiselle, sillä kyseisen ajanjakson jälkeen kehittymistä verrataan vuoden 2031 tasoon. Kaupunkipuuston ja kaupunkivihreän vähentyminen vuosina 2025–2030 on siis suunnittelun välitön seuraus, jonka osalta arviointi ja sidosryhmien kuuleminen olisivat erittäin kiireellisiä.

Luonnonsuojeluliitto esittää, että SOVA:ssa tulee arvioida mitkä ovat erot ympäristövaikutuksissa, jos suotuisat viitealat määritetään kansallisten reunaehtoien mukaan vuoden 1995 tilanteen pohjalta tai luonnontieteellisin perustein.

Vaikutusten arviointi ja taloudellinen arvottaminen tulee tehdä riittävän monipuolista asiantuntemusta hyödyntäen. Ympäristö- ja talousvaikutusten arviointi teemaryhmissä muun valmistelun ohella syventää varmasti teemaryhmien työskentelyä ja on kannatettavaa, mutta vaikutusten arvioinnin tueksi on hyödynnettävä myös teemaryhmien ulkopuolista asiantuntemusta sekä tutkimustietoa ja täydennettävä mahdollisia tietopuutteita.

Luonnonsuojeluliitto toivoo, että vaikutusten arviointia tullaan tekemään mahdollisimman laajasti ja arvioimaan vaikutuksia myös pitkällä aikavälillä ilmaston kuumenemisen aiheuttamat olosuhteiden muutokset huomioiden.

Toopakka Liisa
Suomen luonnonsuojeluliitto ry